

Díszvendégek voltunk

„Egy könyv a nemzetek közötti barátságot is megalapozhatja, illetve megerősítheti” – nyilatkozta Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes szeptember 4-én, a XXVI. Moszkvai Nemzetközi Könyvkiállítás és Vásár megnyitó ünnepségén, ahol országunk idén díszvendégként lehetett jelen.

Az impozáns, nagyszabású rendezvényen, amelyen – tudtuk meg Vlagyimir Grigorjevától, az Orosz Szövetségi Sajtó-és Tömegtájékoztatási Ügynökség helyettes vezetőjétől – mintegy kétszáz ezer könyvet állítottak ki, Magyarország szintén számtalan oroszra fordított magyar alkotást vonultatott fel a standján, s „nem hagyta itthon” a Magyarországon megjelent orosz szépirodalmi és ismeretterjesztő köteteket sem. Mégis, a legfontosabb talán az, hogy a könyvvásárra hat olyan új kötettel érkezünk, amelyek orosz nyelven, orosz kiadók gondozásában most, erre az alkalomra jelent meg először. Háy János *A gyerek*, Csáth Géza *A varázsló kertje*, illetve Örkény István *Voronyezs* című műve mellett három gyermekirodalmi alkotás kapott teret az új kiadványok között: Kányádi Sándor *Világlátott egérke*, Berg Judit *Rumini*, valamint Janikovszky Éva *Kire ütött ez a gyerek?* című klasszikusa juthat el most az orosz gyerekek kezébe is, akik egyébként szeptember 7-én tematikus gyermekirodalmi napon vehettek részt a moszkvai könyvvásáron.

*

Az új kiadványok népszerűsítése különféle programok, filmvetítéssel és kiállítással gazdagított könyvbemutatók, kerekasztal-beszélgetések keretében zajlott. Kányádi Sándorral, Háy Jánossal, Berg Judittal személyesen is lehetett a könyvvásáron találkozni. Klasszikus szerzőink alkotásairól, fordításaik nehézségeiről, a magyar-orosz irodalmi kapcsolat jelenéről és jövőjéről irodalomtörténészek, műfordítók és kiadóvezetők cseréltek eszmét.

Szeptember 5-én rendezték meg a kötet összeállítója és egyik fordítója, Okszana Jakimenko, valamint a Rudomino Könyvcentrum Kiadó műfordító képviselője, Grigorij Cseredov részvételével Csáth Géza *A varázsló kertje* című válogatáskötetének bemutatóját. Jakimenko, miután röviden ismertette a szerző életét és művészetét, felolvasott egy rövid részletet a kötet önéletrajzi írásából, majd megnyitotta azt a kiállítást, amely fotók és rajzok segítségével vitte közelebb az olvasót Csáth Géza világához. A kiállítás keretében a közönség részleteket láthatott a Szász János rendezte *Witman fiúk*, valamint az *Ópium* című filmekből, amelyek ihletői Csáth *Anyagvilágosság* című műve, illetve naplófeljegyzései voltak. Grigorij

Az ősz nem a vénasszonyoké!
Keress a **Manó Könyvek** vagány,
fiataloknak szóló regényeit!

Cseredov a maga részéről csodálatát fejezte ki Okszana Jakimenko fordítói teljesítménye kapcsán: úgy vélte, hogy Jakimenko Csáth nyelvének minden apró rezdülését vissza tudta adni. S bár véleménye szerint Csáth művészete rendkívül megrázó és komor, mégis, az emberi élet összes reáliáját ábrázolja, ezért is nagyon fontos a kiadása. Végezetül a Rudomino Könyvcentrum nevében bejelentette, hogy kiadója a jövőben is kész minél több oroszra fordított magyar szépirodalmat megjelentetni.

A könyvbemutatók közül szintén kiemelkedő jelentőségű volt szeptember 4-én és 5-én Örkény István *Voronyezs* című, a szerző orosz hadifogságban írott, tíz elbeszélést és két színművet, a címadó *Voronyezst* és *A holtak hallgatását* tartalmazó kötetének ismeretése. A kötetet az a Tatyjana Voronkina fordította, aki élete során számtalan magyar klasszikus szerzőt ültetett már át orosz nyelvre – Örkényt sem most fordított először –, s aki életművéért idén a moszkvai könyvvásárokon hagyományosan megrendezendő az Év Könyve-díj *Magyar Rapszódia* kategóriájában a másik nagy orosz „fordítófejedelemmel”, Juruj Guszevvel együtt dr. Hatos Páltól, a Ballassi Intézet igazgatójától életműdíjat vehetett át. Voronkina természetesen részt vett a könyvbemutatón is, ahol elmondta, azért volt fontos számára Örkény e kötetének lefordítása, hisz ő is átélte annak idején a háborút, s teljes mértékben azonosulni tud azzal az életérzéssel, amit a könyv közvetít. Azt is hangsúlyozta, hogy amikor a gépfegyverek beszélnek, a műszak nem hallgatnak, hisz a szerző megszólalt, csak más hangon, mint a békeidőben. A könyvbemutatón szintén részt vevő Dmitrij Djakov, a kötet szerkesztője azt emelte ki, hogy ennek a kötetnek máshol, mint Voronyezsben nem lehetett volna megjelennie, és rendkívül örül, hogy a Moszkvai Magyar Kulturális Intézettel együttműködve épp Voronyezs csernozjomniji körzetében adhatták ki a könyvet. Viszont Goretity József irodalomtörténész és műfordító, aki ez esetben a kötet előszavát írta, az eddigiekhez képest – a történelmi és kiadói megközelítéseken túl – más szemszögből beszélt a kötet *Voronyezs* című darabjáról. A magyar katona és az orosz tanítónő szerelmét ábrázoló műben ő a legfontosabbnak a nyelvi korlátokat, azok ledöntését tartja. Hisz a két fiatalnak elvileg nincs közös nyelve – a katona kezd el oroszul tanulni –, mégis tudják, hogy csak az egymáshoz való közeledésükkel van egyáltalán némi esélyük a túlélésre. S globalizált világunkban a mai olvasóknak épp ezt az üzenetet jelentheti a színmű: a konkrét közös nyelv esetleges hiányában mégis megtalálni valahogy az egymáshoz vezető utat.

*

A rangos könyvbemutatók mellett a moszkvai könyvvásár az orosz-magyar kulturális kapcsolatok újraélesztése szempontjából is korszakalkotó jelentőségűnek tekinthető. E témában (is) zajlottak kerekasztal-beszélgetések, rögtön a könyvvásár első napján, szeptember 4-én. *Az orosz irodalom Magyarországon* címmel Jurij Poljakov, a Lityeraturna Gazeta folyóirat főszerkesztője, a Társaság az Orosz-Magyar Baráti Kapcsolatokért elnöke, prózaíró, M. Nagy Miklós műfordító, az Európa Kiadó igazgatója, Morcsányi Géza dramaturg, a Magvető Kiadó igazgatója és Goretity József irodalomtörténész, műfordító beszélgettek. Abban egyetértettek, hogy az orosz irodalom –

a klasszikus és a kortárs is – mindig nagyon fontos tényező volt a magyar könyvkiadásban. Poljakov ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy a '90-es években Magyarországon főleg modern orosz irodalmat fordítottak, s a konzervatív, klasszikus irányvonal „el volt felejtve” Most viszont a magyar olvasók visszatérhetnek a realista műfajban megírt orosz alkotásokhoz is. Goretity József is ezt erősítette meg, mert Zahar Prilepin, Oleg Pavlov, Roman Szencsin, sőt, Poljakov műveinek magyarra fordításával ezt az irányzatot is megismerhetjük. Poljakov a minőségi irodalom fordításának megszervezését egyébként állami feladatnak tartja, és erre az ő Baráti Társasága anyagilag is rengeteget áldoz. József Attila-díjas műfordítóknak, M. Nagy Miklós pedig reményét fejezte ki, hogy – bár Magyarországon most bezárt-ságot tapasztal a külföldi szerzők megjelentetését illetően – ez változni fog, s egyre több külföldi, benne orosz mű jelenhet meg nálunk. A kerekasztal-beszélgetés után a történelmet, a kultúrpolitikát, sőt, a nagy orosz szerző, Nabokov megítélését illetően kérdezték az újságírók Morcsányi Gézát.

A másik jelentős kerekasztal-beszélgetés pedig a kérdés másik oldalát taglalta: *A jövőbeni magyar irodalom Oroszországban* címmel a magyar résztvevők – M. Nagy Miklós és Morcsányi Géza – a könyvszakma jelentős orosz képviselőit hívtak meg a diskurzusra. A beszélgetésben részt vett ugyanis az egyik vezető orosz irodalmi folyóirat, az Inosztrannaja Lityeratura képviselőjében Larisza Vasziljeva, a Tri Kvadrata Kiadó igazgatója, Szergej Miturics, valamint a KompasGid Kiadó főszerkesztője, Marina Kadetova. Larisza Vasziljeva véleménye szerint a magyar és más külföldi művek népszerűsítésével az egyik alapvető gond az, hogy Oroszországban nem fejlődött ki a könyvek reklámozásának a szisztémája, így az olvasó nem is tud az újdonságokról. Azonban az Inosztrannaja Lityeratura előszeretettel folytatja a magyar szerzők műveinek közlését, sőt, készül Háy János elbeszéléskötetének megjelentetésére is. A magyar irodalom oroszországi térnyerésének egyértelműen pozitív momentumairól tudott beszámolni Marina Kadetova. Mert bár a KompasGid Kiadó még egészen fiatal, de már tizenkét magyar szerző kötetét adta ki. Ráadásul a magyar gyermekirodalom orosz kiadásában is élen járnak, köszönhetően ismét Tatyjana Voronkinának, aki mostanra Berg Judit *Ruminját* is átültette orosz nyelvre. De folytatják a kiadását például Békés Pál vagy Janikovszky Éva műveinek is. M. Nagy Miklós megköszönte az orosz műfordítóknak – Tatyjana Voronkina mellett Okszana Jakimenkonak, Jurij Guszevnek, Oleg Rosszijanovnak, Vjacseszlav Szeredának – azt a hatalmas munkát, amit a fordításaikkal megvalósítanak a magyar irodalom orosz népszerűsítése érdekében.

*

A könyvbemutatók és kerekasztal-beszélgetések mellett az orosz közönség más műfajokban is izelítőt kaphatott a magyar kultúrából. Kányádi Sándor megzenésített verseivel a Kaláka adott koncertet, néptáncbemutatót tartott a Kecskeméti Táncegyüttes, és a kulináris élvezetekről sem kellett lemondaniuk a könyvvásárra látogatóknak, ugyanis a Moszkvai Magyar Kulturális Intézet főszakácsa, Dóri László egész héten főzte a finomabbnál finomabb nemzeti ételeinket.